

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 18

Засновано у 2015 році

Рівне – 2023

УДК 37 : 005.591.6I -66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип. 18. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2023. 328 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Грицай Наталя Богданівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життедіяльності Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Інноватика у вихованні. Випуск 18. 2023.

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Павелків К. М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніци (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Гнатіанум» у м. Krakowі (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклузивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

SirojC Zdzisław (Сіроїц Здзіслав), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.

Науково-бібліографічне редактування: наукова бібліотека РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 11 від 26 жовтня 2023 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Сухомлинська О. Василь Сухомлинський про захисне виховання: сьогоднішні рефлексії.....	6
Богуш А. Захисна педагогіка Василя Сухомлинського у партнерській взаємодії батьків і педагогів.....	15
Петренко О., Пустовіт Г., Олексюк О., Поліщук І. Моральне виховання неповнолітніх засуджених у процесі трудової діяльності в умовах виправної установи.....	24
Безкоровайна О., Ткачук А. Сучасні аспекти формування громадянської солідарності у майбутніх вчителів іноземної мови в умовах міжкультурного інформаційного простору.....	35
Білавич Г., Гудовсек О. Освіта та моральне виховання дорослих в Україні у вимірі пенітенціарної педагогіки європейських країн.....	45
Блавт О. Сучасне інклузивне фізичне виховання: інновації та можливості.....	56
Журба К. Цифровізація військово-патріотичного виховання української молоді в умовах війни.....	66
Koliada N. Family-type children's home as an alternative form of childhood social protection.....	76
Кочубей Т. Соціальний аспект дитинства у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	86
Mykhachuk N., Ivashkevych E., Gron L., Kvasnetska N. Challenges of online studying: the theory and the practice.....	96
Мушкета Р., Кіндрат В., Кіндрат П., Гоголь Т. Wartości i cele edukacji do rekreacji fizycznej. Współczesne podstawowe czynniki rozwoju rekreacji ruchowej.....	107
Пелех Ю., Антончик Є. Нормативне відображення звернення до аксіологічного підходу у контексті модернізації вищої педагогічної освіти України у ХХІ столітті.....	119
Розман І., Петрова А. Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій бібліотечної та архівної справи.....	129
Потапчук Т., Пукас І., Каньоса Н. Співпраця педагога з батьками у змісті полікультурного виховання дітей.....	137
Стадник В. Актуальність інноватики в освітньому процесі фізичного виховання: виклики воєнного стану.....	145
Баліка Л., Петренко С., Петренко І. Неформальна та інформальна освіта: нові способи формування компетентностей фахівця в сучасних умовах.....	155
Баранюк І. Художньо-педагогічні твори Василя Сухомлинського як виховний засіб в початковій школі: методичний аспект.....	163

Боса В., Петренко С. Зміст та сутність концепта «інформація» в контексті інформологічного підходу та використання інформаційних технологій у підготовці філологів.....	174
Кашуба А., Ковальський В., Панчук А., Панчук І. Компетентність учителя фізичної культури в контексті вимог Нової української школи	186
Козир М., Козік О., Петренко К., Холявінська С. Абетка моральних цінностей: погляд на сучасну людину в умовах війни	197
刘婷婷 (Tingting Liu), 鮑 (Su Xiao). Дух педагога В. Сухомлинського: особливості, формування та роздуми.....	212
Остапчук М. Цілісна система науково-дослідницької роботи викладача ЗВО і учня як спосіб підготовки талановитої молоді (на прикладі Малої академії наук України).....	218
Стельмашук Ж. Формування соціальної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами волонтерської діяльності.....	231
朋 謩(Teng Peng), 鮑 (Su Xiao). Серце віддаю дітям – погляд В. Сухомлинського на вчителів та його сучасне значення.....	239
Ціпан Т. Ресурсні можливості навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства у шкільно-сімейному вихованні» у формуванні професійної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти.....	247
Шліхта Г. Змістовне наповнення структурних елементів ціннісно-деонтологічних компетенцій майбутніх фахівців з інформаційних технологій.....	259
Доробки молодих науковців	
Лебзіна К. Розвиток фізичних якостей молодших школярів засобами рухливих ігор.....	275
Махнія С., Прус Г., Ярмак О. В. Сухомлинський – учитель: особлива місія педагога в кризових ситуаціях.....	286
Пелех В. Концептуальний аналіз сучасних підходів до розуміння ціннісно-смислової саморегуляції особистості.....	294
Філоненко Р. Відображення ідей В. О. Сухомлинського в концепції Нової української школи.....	304
Шульгач М. Освітня і наукова діяльність кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету: ретроспективний аналіз.....	312

; Ze•dZ Ex^f beZ
dZ g^b^Zl i_ ^Z]h]•qgbo gZ md
^hp_g l dZn_ ^jb l_hj•€ • f_lh^bdb
J•\g_gkv dh]h ^_j`Z\gh]h]mfZg•IZjgh]h
f J•\g_ MdjZ€gZ
ORCID: 0000000300427744
e-mail: liudmyla.balika@rshu.edu.ua

I_lj_gdk_j]•c
dZ g^b^Zl Z]h]•qgbo gZ md ^h
^hp_g l dZn_ ^jb •gnhjfZp•c gZ of Hs_o g h Zg g
J•\g_gkv dh]h ^_j`Z\gh]h]mfZg•IZjgh]h
f J•\g_ MdjZ€gZ
ORCID: 000000253110743
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

I_lj_gdh 1ggZ
^hdhj n•ehkhn•€
\bdeZdZdZn_ ^jb l_hj•€ • f_lh^bdb \b
J•\g_gkv dh]h ^_j`Z\gh]h]mfZg•IZjgh]h
f J•\g_ MdjZ€gZ
ORCID: 000000323206100
e-mail: inna.petrenko@rshu.edu.ua

G?NHJF:EVG: L: 1GNHJF:EVG: HK<1L:
GH<1 KIHKH;B NHJFM<:GGY DHFI?L?GLGHKL?C N:O
< KMQ:KGBO MFH<:O

:ghlZp•yM kIZII• ijhZgZe•ah\Zgh g_nhfZevgm IZ •gn
gh• kikhk[b nhjfm\Zggy dhfi_l_glhkl_c hkh[bklhkl•
GZ]hehr_gh sh \ MdjZ€g• gZ \bajgZ\g_hfhm ijZ\gh• dh\gh]
hk\•lm \ijh^h\` `bly reyohf nhjfZevgh€ g_nhfZevgh
hk\•lb Ahk_j_ ^_gh m\Z]m gZ lhfm sh \ kmqZkgbo mf
g_nhfZevgZ IZ •gnhfZevgZ hk\•lZ kibbyxlv nhjfm
mklZgh\hd hkh[b\Zik\gxxlv ^_n•pbl ijh_n_k•cgh€ dhf
GZ]hehr_gh gZ g_h[o•^ghkl• mk\•^hfe_ggy €€ Zdi
[_ai_j_j\gh€ hk\•lb
A^•ckg_gh ZgZe•a af•klh\h]h gZih\g_ggy g_nhfZev
hk\•lb Mlhqg_gh sh g_nhfZevgkZ hky\dkZ} •gkiblmp•c
p•evh\hx IZ kieZgh\Zghx hdj_fbfb hkh[Zfb qb hj]Zg•a
hk\•lg• ihkem]b <b^•e_gh nhjfb g_nhfZevgh€ hk\•lb
fZckl_djeZkb k_f•gZjb fZckl_jg• lhsh ^\dkm\Zgdp•cg
_[•gZj b

1 q q h \ Z l b d Z m \ b o h \ Z q q • < b i m k d

< h g h q Z k a Z a g Z q _ g h s h • g a p h j f Z g e v g h \ Z g Z i • a g Z ^ • y e v g • k l v • g ^ b \ o ^ Z y d Z g_ h j] Z g • a h \ Z g Z g Z \ d h e h p • e • g Z c q Z k l • r_ g_ i _ j _ ^ [Z q Z } k_ j l b n \ d Z p • € > h n h j f \ o ^ g_ k_ g h \ m e b q g • m g \ o \ _ j a k t b l \ o \ l k e \ d p \ o \ g h j Z \ o ^ _ h m j h d b d h g k m e v l Z p • € l h s h l j h Z g Z e • a h \ Z g h ^ • y e v g • k l v k m q \ m e b q g h] h m g \ o \ _ j k b l \ l m

Dex q h \ • k e h k k Z \ I Z g_ n h j f Z e v g Z I Z • g n h j f Z e v g Z h k \ • d h f i \ l _ g l g h k l _ c n h j f b h k d \ m p k b h g e n z e b q g b d \ r h g \ o \ _ j k

I h k l Z g h \ d Z i j h [e K \ v f h] h ^ g • h k \ o \ I Z } i j h \ o ^ g b f q b g g b d h h d j _ f h € h k h [b k l h k l \ • I Z k m k i \ e v k l \ Z \ p \ e h f m y d Z i h k k \ l h] h i h l _ g p • Z e m g Z [m \ Z x q b j \ a g b o n h j f • g Z i h \ g x x q l b f k Z f b f k l \ h j x } ^ h ^ Z l d d h \ m Z e g l g e \ f h \ e b \ h k l \ • ^ e y j h a h k h [b k l \ o \ k l x k \ h € o a ^ \ o [g h k l _ c < b g b d Z } [_ a e \ o q d h g p _ i p k Z f h l \ h j q \ o \ k l v i j h ^ m d l b \ g h x Z j h e v Z d l b \ g h k l \ • h k h [b k l h \ b a g Z q Z e v g h x

L _ h j \ o y I Z i j Z d l b d Z h k \ o \ l b i j h l y] h f m k v h] h ` b l l n m g d p \ h g m \ Z g g y I Z j h a \ b l h d j \ a g b o l b i \ h k \ o \ l b M h k \ o \ l m \ a a Z a g Z q _ g h s h d h \ _ g f Z } i j Z \ h g Z @ h k r e y o h f n h j f Z e v g h € g_ n h j f Z e v g h € I Z • g n h j f Z e v g h € h h k \ o \ l b • g Z m d b M d j Z € g b l b < Z j \ l k g \ Z j \ h b h k k b \ o \ l b k i j b i \ ^ \ b s _ g g x j h a \ b l d m d h \ g h € h k h [b k l h k l \ • a h d j _ f z a Z] Z e v g h d m e v l m j g h] h I Z i j h n _ k \ o \ c g h] h

: g Z e \ o a h k l Z g g \ o ^ h k e \ o ^ \ _ g v a \ Z k \ v i j \ h \ o \ f b s h l _ g ^ \ g j e h [Z e \ o a Z p \ o c g b o \ o g l \ _ j Z p \ o c g b o \ i j Z g k g Z \ p Z \ h \ g Z \ e g g b o h k \ o \ l \ o ^ h k e \ o ^ \ m \ Z e b m d j Z \ e g l g w d \ o E h d g b \ g Z l \ _ h r m d h \ Z E l m o h \ k v d Z K [j m \ } \ Z L h \ o \ d Z g \ _ p v I Z • g G_ n h j f Z e v g Z h k h [e b \ b c j \ a g h \ b ^ g h \ o \ l g \ o i \ ^ Z \ h] \ o q g b o k b k l \ _ f j ? = m k \ _ c g h \ h E m d X g h \ h k \ o \ Z E \ h € l d Z q I Z • g L _ h j \ _ l b q g i j b d e Z ^ g \ o Z k i \ _ d l b g \ i \ j \ _ j \ g h € h k \ o \ l b ^ h j h k e b o \ b k \ o \ m d j Z \ e g k v d b o \ o g g \ Z \ o \ K g d \ Z \ e m d \ Z \ y g h \ G \ o \ q d Z \ e h H e \ c g b d Z L K h j h q Z g K b k k h \ } \ h € I Z • g

F \ I D k l Z \ l j h Z g Z e \ a m \ Z l b g_ n h j f Z \ e f v \ Z e n g \ Z \ o h k \ o \ l m y d k i h k h [b n h j f m \ Z g g y d h f i \ l _ g l g h k l \ _ c \ k m q Z k g b o m f h \ Z < b d e Z ^ h k g h \ g h] h f Z l \ _ j \ o Z e m L \ o \ k b p \ o \ c g \ Z g \ k b k l \ _ f Z h k \ y d Z g Z c q Z k l \ o \ r_ i j \ _ ^ k l Z \ e \ g Z n h j f Z e v g h x h k \ o \ l h x g \ _ \ b d e b d Z f k m q Z k g h k l \ o \ Z b \ l j Z \ e v i k m \ g p h a g b o f h \ e b \ h k l \ _ c e K Z f \ l h f m h k l Z g g \ o ^ \ _ k y l b e \ l l y k \ _ j c h a g Z m \ Z \ Z i j b \ ^ \ o e y \ o g n h j f Z e v g \ o c h k \ o \ l \ o K v y h d h \ ^ \ g h \ e \ l \ o \ l \ h k l \ o ex \ ^ b g b k l Z x i \ _ j \ _ Z \ h x l h f m \ o g \ _ k l m \ Z g g y m \ e Z k g b c i j h n _ k \ o \ c g b c d h g \ p \ o l h k i j h f h \ g \ o k l v ^ Z \ } a f h \ m f Z d k b f Z e v g h j \ _ Z e \ a m i h l \ _ g p \ o Z e A h \ e y \ ^ m g Z l \ _ s h k Z f \ g_ n h j f Z e v g Z l \ _ k i j b y x l v n h j f m \ Z g g x \ b l l \ \ o b o m k l Z g h \ h d h k h [b k l h k l \ o a i j h n _ k \ o \ c g h € d h f i \ l _ g l g h k l \ o \ b g b d Z \ o \ g h f \ o \ l o g g y \ o k \ o v o Z d l m Z e v g h k l \ o \ d h g l \ _ d k l \ o \ _ a i \ _ j \ _ j \ g h € h k \ o \ l b

1qgh\ZibdZ_m \boh\Zgg• <bimkd

Jha]ey^Zxqb g_nhfZevgm hk\•l m \Zjh aZagZqb1b
•gkblmp•cghx p•evh\hx IZ kieZgh\Zghx hdj_fbfb hkh[
sh gZ^Zxlv hk\•lg• ihkem]b <•^f•g gvhgx f•b lkx•lg• h•ljf_Ze
\hgZ } ^hih\g_ggyf • Z[h Zevl_jgZlb\hx nhjfZevg•c hk\•
IZdbo ijh]jf qZklh a^•ckgx\lvky ^ey aZ[_ai_q_ggy a
hk\•lb ^ey ex^ydh\h^vdm Ze_ g_ h[h\lyadh\h fZ} p•
<hgb fh`rhmB dhjhldfb aZ ljb\Ze•kIx Z[h gbavdhx •
aZa\bqZc \dexqZxlv dhjhld• ddenZjktb qbZeklGjdzjbe_gdh
k

Nhjfb g_nhfZevgh€ hk\•lb fh`mlv [mlb yd hqgbfb l
ydlh dmjlkbg•g]b fZdkLkb Kjlk•gfZckl_jg• _[•gZjb
<Zjh \•^agZqb1b sh ihkem]b g_nhfZevgh€ hk\•lb
mkIZgh\b ijb\Zlg• hkh[b ieZlnhjfb ^bkIZgp•cgh]h gZ
aZdeZ^•\ g_fZ} hkd•evdb €ogy jh[hIZ g_ j_]ezf_
hj]ZgZfb

M kylh^g•rg•o mfh\Zo jha\bldm hk\•lb gZ gZrm
_n_dlb\gbo nhjf g_nhfZevgh€ -dknjkb }gZg•Zlg i_•Z
fh`mlv \^hkdhgZex\Zlb \eZkg• dhfi_l_gp•€ ^ey lh]h
a^•ckgx\Zlb hk\•lg•c ijhp_k A^•ckg_gbcgZz•Zgprjk•j•agh
^ey i_•Z]h]•\ ^Z\ afh]m gZf \b^•eb1b gZc[•evr azlj_[m]\
yd• ^ha\heyxlv jhadjlblb k\•c ihl_gp•ze hiZgm\Zlb Z
djZsbo \bdeZ^Zq•Prontetkus(2023), Eder a <k_hk\•lZ
>•y Hk\•lZ.

P• hk\•lg• ieZlnhjfb gl_jZdlb\g• ieZlnhjfb yd• aZ[
r\b^dbc a\hjhlg•c a\lyahd • \klZgh\exxlv \eZkgbc l_fi
ijh\h^ylv gZcdjZs• \bdeZ^Zq•jZlZb\kia_jlndjZ€gkvdb
f•`gZjh^gbo nhg^•\ • dhfiZg•c \ZgZggy \•Zkmi_j]e
\•^he_dp•c \bdhgZggy ijZdlbqgbo aZ\^Zgv ki•edm
_[•gZjZo • nhjmfZo dmjk\• l•key mki•rg h\dmjlk\hobh^
Z\lhFZlbqgh]_g_jm\lvky k_jlbn•dZl ydbc fZ} mg•dZev
i^• ydbdfbjbk\lm\Zq dZ aZj_{kljm\Zebky

HgeZdgjkb kijbyxlv nhjfm\Zggx ijh_n_k•cgb o gZ\b
gZ\qZggy yd• } ij•hjbl_lgbf gZijyhf _n_elb\gh]
hkh[bkl•kgh]h klZgh\e_ggy dh\gh€ ex^bgb^hzo\hbgZqZ
kZfhjha\blhd klmijg\glhdkhjghf\ghkl• oZjZdl_j ijh_n
ajhklZggy lhsh LZd i_•Z]h]b IZ fZc[mig• i_•Z]h]b fh
i•agZ\Zevg• dmjkb gZ j•aghfZg•lg• l_fZlbdb ahdi_fZ
qZk \•cgb^a ©Rd•evg_`bly hgeZcg^a ©ljl\lpmey\glZm i
pvdm\Zggx \azdeZ^Zo hk\•lb^a ©Hk\•lg• •gkijmf_glb
©RdheZ kl•cdhkl•^a ©Kf•eb\•-•gjZ\kjZjlb \•gjbe_Zecg\Zggy m
djbab^a ©Dj_Z\hby\h•k\Nb g•a dhfihg_gl•\ ijh_n_k•cgh€ dh
kmqZkgh]h i_•Z]h]b]ZmfaijZ ©Reyob ijh_n•eZdlbdb IZ i
dhgne•dl\• \hk\•lgvhfm k_j_•h\bs•^a ©;Zah\• agZggy i

I•^ qZk \b\q_ggyd\hjkenz@Nhjfm\Zggx ijh_n_k•cgh€ dh
kmqZkgh]h i_•Z]h]Z •gkijmf_glb ijh_n_k•cgh]h kZfhjha
m^dk\hZexxlvky aZ]Zevg• IZ nZoh\• dhfi_l_glhkli• i_•Z

1 g q h \Z\ b d Z m \b o h \Z q q • < b i m k d

1 qgh\ZibdZ m \boh\Zqq• <bimkd

=jhFZ^kvdh€ Fheh^•`gh€ Hj]Zg•azp•€ ©Nm g^Zp•€ J_ h[¶}^gZggy gZ jZomg§gZydh]hhk_\lg•o ijh}dl\ ih mk• <k_mdjZ€gkvdhc \mebqgbc mg•_jkbl_l

Hkg h\ghx f\lhx <k_mdjZ€gkvdh]h \mebqgh]h mg•_fheh^• ^h g_nhfZevgh€ hk\•lb ydZ fh`_ [mlb ij]fghx _k_ehx k\lhj_gghyed\hbeZ lfZ ijh]j_kb\gbo ih\¶yaZgbo ex^_c

<•^f•gghx jbkhx <mebqgh]h Mg•_jkbl_l m } l_ sh \• i_jrbo]j_pvdbo rd•e p_glj\ nmg^Zf_glZevgho k\•lh keh\Zfb <M \•^ [m\Z]lvky i•^ \•^ djblbf g_[hfgZKd\vh dZ ihofmjZ ih]h^Z g_ eydZ} a^h[m\Zq\ \bsh€ hk\•lb <b [•ag_kf_gb gZmdh\p• `mjjZe•klb e•dZj• ih_ib IZ • j_]•hg•\ MdjZ€gb

LjZ^bp•cgh a jhdm \ j•d <mebqgbc Mg•_jkbl_l ij \•^ djblbf hg_[sh[mdjZ€gkvdZ fheh^v [meZ ©gZ o\be•^ k \hgZ fZeZ [Z`Zggy ^h ^•c • jheh\g\_ fh`eb\•klv <k_mg•_jkbl_l Hkh[eb\•klx ijh_\^ggy pbo e_dp ijh\h^ylvky \ h^bg • lhc kZfbC qZk m j•agbo f•klzo

Ijbf•jhF - `h\lgy jhdm\ Db}\• OZjdh\• Q\_jg\• KmfdZo IZ <b]h\NjZg\Zg\hbgZ [meh ijh\\_\^gh <mebqgbc gZ l\_fm ©1gdexa•y IZ ^hklmig•klv f•kl\^ey \k•o hohq •gl\_]jm\Zlb hk\•lg•c ijhkl\g\_xg\•lx\g\Z\>\_Zv f•klZ ;eba mqZkgbd\ \ayeb mqZklv • i•^ qZk azoh^m \hgb \qbe fZckl\_djeZk• a `_klh\h€ fh\b IZ ijZdlbdm\Zeb ^hihfh]m e fh`eb\hklfyb

M Empvdm ^•agZ\Zebky ijh hkh[eb\hkljh\Z\&exgaby\gen\ kmqZkg• mdjZ€gkvd• azdeZ^b hk\•lb LZdh\ \•^ djbl ahj[blb j•^g_ f•klh •gdexab\gbf M OZjdh\• \bkl\•lex\Z fheh^• m kn_j• •gdexa•€ ^•agZ\Zebky gZ\•sh ihlj•[gZ g_ \Zjh]hbh\Z\&dx^b a hkh[eb\fbf ihlj[Zfb\ Yd kl\hj ijbgbpbiZo mg•_jkZevgh]h ^baZcgm h[]h\hjbeb m D k•edm\Zlbky `_klh\hx fh\hx IZ i_j]eygmeb dhjhldhf jZfdZo ijh}dlm ©J\•g\•a J•qgbc a\•l Nmg^Zp\Z J_]•hgZ 2021.

11]h ebipy jhdm h [meh ijh_\^gh e_dp•€ gZ f•klzo MaZoh^• \ayeb mqZklv IZd• f•klZ MdjZ€gb >m[gh @bIhfbj AZih\NjZg\dt\Zg\h Db€\ Dhklhi•ev D Empvd \EvF\Z\&dheZ\ L_jghi•ev M\]hjh\ OZjd\• O_Q_jg\•\ l•^ qZk h^gh]h IZdh]h azoh^m \^Zehky a•[jZ ijkemoZlb e_dp•€ m k\h}fm f•kl• <k_mdjZ€gkvdhc \m M fZc[mlgvhfm <mebqgbc mg•\f_jlk\h\ly\Z\h\g\Z\p\Z\bbf_ h[j k\lhjxxqb s_ p•dZ\•r• dmjkb a i•^]hlh\e_gbfb ki•d_jZfb <bkgh\db • i_jki_dlb\l ih^Zevrb\GZ\h\h\q\Z\h\ghfm _ jha\bldm hk\•lb dh`gZ ex^bgZ fZ} ijZ\h gZ hk\•lm \ijh nhjfZevgh€ g\_nhfZevgh\g\h\Z\h\h\h\pZ\sh kijby} i•^]bs jha\bldm dh`gh€ hkh[bkl\hkl• ahdf_z hkh[bkl\kgh]h

1 q q h \ Z \ b d Z \ m \ b o h \ Z q q • < b i m k d

i j h n _ k • c g h] h K v h] h ^ g • g _ n h j f Z e v g Z I Z • g n h j f Z e v g Z
r b j h d b f k i _ d l j h f n h j f j h [h l b y d • ^ h i h f Z] Z x l v d h ^ g •
k n h j f m \ Z l b i h l l o ^ g • d h f i _ l _ g l g h k l • c Z ^ Z i l m \ Z l b k y ^ h i h
k m q Z k g h f m k m k i • e v k l \ • H l ^ g _ n h j f Z e v g Z I Z • g n h j f Z e v g Z
i j h n _ k • c g h f m j h a \ b l d m i • ^ \ b s m } € € d h g d m j _ g l h k i j h
f Z d k b f Z e v g h j _ Z e • a m \ Z l b l \ h j q b c i h l _ g p • Z e d h ^ g • c h k h

K I B K H D < B D H J B K L : G B O > @ ? J ? E
F • g • k l _ j k l \ h h k \ • l b • g Z m d b A M d d j Z € g M d j Z € g b © l j h h k
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-145#Text> ^ Z I Z a \ _ j g _ g g y
19.09.2023)

G • d h e _ g d h E G Z m d h \ h h ^ b q g b c k m i j h \ • ^ n h j f Z e v g h € I Z • g n h j f Z e v g h € h k \ • l b URL: h j h k e b
K W W S X P R H G X X D L P D J H V F R Q W H Q W Q D V K L B Y \ G
B D H E ? G D H S Z G Z a \ _ j g _ g g y

Prometeus. (2023). URL: https://prometheus.org.ua/Z I Z a \ _ j g _ g g y
15.09.2023)

Edera. (2023). URL: <https://edera.com/> ^ Z I Z a \ _ j g _ g g y
< k _ h k \ • l Z 8 5 / K W W S V * Z I Z R V a M L W g D g x g D y
19.09.2023)

> • y H k \ • l Z 8 5 / K W W S V R V A Y Z U L V D a \ G J d _ D g g y
19.09.2023)

N h j f m \ Z g g y i j h n _ k • c g h € d h f i _ k l m g Z g k g k h] h i _ ^ Z] h
• g k l j m f _ g l b i j h n _ k • c g h] h k Z f k (2023) \ b l d n k _ h k \ • l Z
https://vseosvita.ua/course/formuvanня_професійної_компетентності_сучасного_педагогічного_instrumenty_profesiinoho_samorozvytku_1515.html ^ Z I Z a \ _ j g _ g g y
19.09.2023)

: d Z ^ _ f • q g Z h [j h ^ q _ k g • k l v Prometeus (2023). URL:
https://prometheus.org.ua/course/course/Prometheus+AI101+2021_T2 ^ Z I Z
a \ _ j g _ g g y
@ m d \ b q 1 1 g n h j f Z e v g Z h k \ • l Z y d n Z d l h j l j
h k \ • l A [• j g b d g Z m d h \ b o i j Z p v > O _ N g h m j k v d h g j h _ k b l Z l m
l _ ^ Z] h] • q g • g Z i m d b c c 140 # 44.

D j b k l h i q m d L l _ ^ Z] h] • q g Z h k \ • l Z \ d j Z € g Z o / \ j h i _ c k
f h g h] j l • g _ < h e b g k v d • h [_ j _] b k
< k _ m d j Z € g k v d b c \ m e b q g b c. (2023) _ j k b URL:
<https://fri.com.ua/osvitnizahodyfri/vseukrajinskyjvulychnyj-universytet/> ^ Z I Z
a \ _ j g _ g g y

J • q g b c a \ _ l N m g ^ Z p • € J _] • h g Z e v g b o 4 k • p r o Z j Z € g k Z d b
\ m e b q g b c m g \ _ j k b l URL: <https://fri.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/ZVTFRI-2021.pdf> ^ Z I Z a \ _ j g _ g g y

REFERENCES

Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny, (2017) *Zakon Ukrayiny 'Pro osvitu'* [The Law of Ukraine 'On Education]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (data zvernennia 19.09.2020) [Ukrainian].

Nikolenko, L. (2016). Naukovemethodychnyj uprovidformalnoi, neformalnoia informalnoi osvity doroslykh [Scientific and Methodological Support of Formal, Non-formal and Informal Adult Education]. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislyya_dyplom_osvina/1_2016/N YKOLENKO.pdf. (data zvernennia 15.09.2023) [in Ukrainian].

Prometeus. (2023). URL: <https://prometheus.org.ua/>. (data zvernennia 15.09.2023) [in Ukrainian].

Edera. (2023). URL: <https://ed-era.com/>. (data zvernennia 15.09.2023) [in Ukrainian].

Vseosvita. (2023). URL: <https://vseosvita.ua/course>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Diia. Osvita. (2023). URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho pedahoha: instrumenty profesiinoho samorozvytku [Formation of Professional Competence of a Modern Teacher: Tools for Professional Self-development]. (2023). Vseosvita <https://vseosvita.ua/course/formuvannia-profesiinoi-kompetentnosti-suchasnoho-pedahoha-instrumenty-profesiinoho-samorozvytku-1515.html>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Akademichna dobrochesnist [Academic Integrity]. Prometeus (2023). URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Zhukevych, I. (2017). Informalna osvita yak faktor transformatsii suchasnoi osvity [Information Education as a Factor in the Transformation of Modern Education]. Zbirnyk naukovykh prats [Khersonskoho derzhavnoho universytetu]. Pedahohichni naukVyp. 79(1), ss. 140-144.[in Ukrainian].

Krystopchuk, T. (2013). Pedahohichna osvita v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: monohr [Teacher Education in the European Union: nmonograph]. Rivne: Volynskioberehy. 483 s. [in Ukrainian].

Vsekrainskyi vulychnyi universytet [All-Ukrainian Street University]. (2023). URL: <https://fri.com.ua/osvitni-zahody-fri/vseukrajinskyj-vulychnyj-universytet/>. (data zvernennia 16.09.2023) [in Ukrainian].

Richnyi zvit Fundatsii Rehionalnykh Initsiativ za 2021 [Annual Report of the Foundation for Regional Initiatives for 2021]. (2021). Vsekrainskyi vulychnyi universytet. URL: <https://fri.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/ZVIT-FRI-2021.pdf>. (data zvernennia 16.09.2023) [in Ukrainian].

NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION: NEW WAYS FOR FORMING SPECIALIST COMPETENCIES IN MODERN CONDITIONS

Liudmyla Balika

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Education
of the Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0042-7744

e-mail: luidmyla.balika@rshu.edu.ua

Serhii Petrenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Information Technology and Modeling,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5311-0743
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

Inna Petrenko

Doctor of Philosophy,
Lecturer at the Department of Theory and Methods of Education of the
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2320-6100
e-mail: inna.petrenko@rshu.edu.ua

Abstract. The article deals with the analysis non-formal and informal education as new ways for forming personal competencies in modern conditions. It is emphasized that in Ukraine, at the state level, the right of everyone to lifelong learning through formal, non-formal and informal education is defined. The attention is focused on the fact that in the current conditions of society development, non-formal and informal education contribute to the formation of life attitudes of the individual, fill the lack of professional competence. Attention is focused on the need to realize its relevance in the context of continuing education.

The author analyzes the content of non-formal and informal education. It is clarified that non-formal education is education that is institutional, targeted and planned by individuals or organizations providing educational services. The author distinguishes the following forms of non-formal education: full-time (courses, trainings, master classes, seminars, workshops, etc.), and distance (online courses, webinars).

At the same time, it is noted that informal education is an individual cognitive activity of an individual that is not organized around program goals or duration and most often does not involve certification. The forms of information education include street universities, one-time lectures, video lessons, media consultations, etc. The activities of the modern All-Ukrainian Street University are analyzed.

Keywords: education, non-formal and informal education, formation of competencies, forms of education, online courses, Street University.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2023 р.